

ДО
ВИСШ СЪДЕБЕН СЪВЕТ
СЪДИЙСКА КОЛЕГИЯ

ДОКЛАД

от Вергиния Христова Мичева – Русева, съдия в Софийски градски съд
и Диян Димитров Атанасов - съдия в Районен съд Габрово,
членове на Националната съдебна мрежа по граждански и търговски дела

Уважаеми членове на Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет,

Въз основа на Решение на Съдийската колегия на ВСС по Протокол №17 от 3-ти юни 2025 г., т. 23, взехме участие в 101-та редовна среща на лицата за контакт на Европейската съдебна мрежа по граждански и търговски дела /ЕСМ/ в гр. Варшава, Полша, за периода 16-19 юни 2025 г.

Срещата се проведе под егидата на полското председателство на Съвета на ЕС, по предварително обявена програма. Основна тема бе приложението на Регламент (ЕС) 2019/1111 на Съвета от 25 юни 2019 години относно компетентността, признаването и изпълнението на решения по брачни въпроси и въпроси, свързани с родителската отговорност, и относно международното отвлечение на деца /Регламент Брюксел IIб“/.

На 17.06.2025 г. започна пленарното заседание на ЕСМ, което беше официално открито от г-н Андреас Щайн – ръководител отдел „Гражданско правосъдие“ в Дирекция „Гражданско и търговско правосъдие“ в ГД „Правосъдие и потребители“ на Европейската комисия.

Встъпително обръщение към участниците в срещата изнесе г-н Адам Боднар – министър на правосъдието и главен прокурор на Полша. В речта си г-н Боднар изтъкна важността на делата, свързани с международното сътрудничество между държавите и факта, че по някои от тях се достига до постановяване на значими решения от Съда на Европейския съюз и Европейския съд по правата на човека. Доброто сътрудничество предполага обмен на добри практики и установяване на лични контакти между членовете на мрежата и централните органи на държавите-членки. Д-р Боднар посочи, че в немалко случаи съдебните дела с предмет международно отвлечение на деца стават медийно известни. Във връзка с изпълнение на решенията в Полша е разработен наръчник, съдържащ насоки за работа и добри практики.

Срещата продължи с представяне на текущото състояние и дейности на

ЕСМ, направено от г-жа Софи Шеньо, секретар на мрежата. Тя посочи, че към настоящия момент членския състав на ЕСМ има следната структура:

Национални контактни точки – 24%, Централни органи – 31%, министерски органи – 7%, съдии – 22%, адвокати – 4%, съдебна администрация – 2%, представители на Европейската комисия – 2%, нотариуси – 1%, съдебни изпълнители – 1%, други /наблюдатели/ – 6%.

До края на календарната година предстоят още две срещи на ЕСМ: На 22-23.10.2025 г. в гр. Брюксел, Белгия, посветена на Регламента относно връчване на документи и събиране на доказателства и на 4-5.12.2025 г. в гр. Брюксел, Белгия – с предмет Регламента за издръжка.

Накратко бяха представени актуални новини относно работата на действащите към момента работни групи на ЕСМ по гражданско право, които обсъждат специфични теми/въпроси, които са от значение за съдилищата, юристите и компетентните органи:

1. Работна групата за интегриране на съдебните служители в мрежата е разработила и разпратила въпросник, от отговорите на който е видно, че в повечето държави - членки съдебните служители имат специфични отговорности в областта на съдебното сътрудничество.

2. Работна група за популяризиране на мрежата обсъжда инициативи за подобряване на известността на мрежата по места, както и набор от средства за комуникация, чрез които да направи мрежата по-позната и гарантира, че съдиите, компетентните органи и юристите, които се нуждаят от нейната помощ, са напълно информирани относно възможностите, които тя предоставя.

3. Работна група по наследяване (Регламент 650/2012). Тази работна група е провела онлайн проучване относно добрите практики и проблеми, произтичащи от действието на Регламента за наследяване, въз основа на които е решено да се опрости формуляра на Европейското удостоверение за наследство.

4. Работна група по практическо ръководство за Регламента за събиране на доказателства (Регламент 2020/1783). Тази работна група е извършила актуализация на съществуващото практическо ръководство, с акцент върху цифровизацията, като същото може да бъде намерено в европейския портал за електронно правосъдие: https://e-justice.europa.eu/topics/court-procedures/civil-cases/taking-evidence_bg.

Посочи се, че като част от мисията на ЕСМ да съдейства на съдилищата на държавите-членки да установяват приложимото чуждо право, до края на 2025 г. предстои публикуване на сборник, както и че информацията в европейския портал <https://e-justice.europa.eu/> редовно се актуализира, с оглед на което може да бъде от помощ на практикуващите юристи.

Г-н Андреас Щайн напомни, че от 1 май 2025 г. се прилага децентрализираната информационна система, като задължително средство за комуникация, което трябва да се използва за предаване и получаване на искания, формуляри и други съобщения по Регламент (ЕС) 2020/1784 на Европейския парламент и на Съвета относно връчване в държавите членки на съдебни и извънсъдебни документи по граждански или търговски дела. Наред с това обясни, че все още не всички страни-членки са внедрили на практика системата, което показва сложността на задачата за осъществяване на комуникация по този начин.

Пленарното заседание продължи с презентация относно дейността на

последната работна група, а именно: Работна група по цифровизацията на Регламент (ЕИО) № 2019/1111. Тази работна група подготвя необходимата цифрова основа за Регламента преди началото на работата на Комитета, която ще се проведе през 2026 – 2027 г.

Информацията беше представена от г-жа Веселина Арапчева от Министерство на правосъдието на Белгия. Тя припомни, че съгласно Регламент (ЕС) 2023/2844 на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2023 година, с цел да се осигури бърза, сигурна и ефикасна помощ на заявителите, комуникацията между компетентните органи, например съдилищата и централните органи, създадени съгласно регламенти (ЕО) № 4/2009 и (ЕС) 2019/1111 на Съвета, следва по правило да се осъществява чрез децентрализираната информационна система. За тази цел е необходимо да се създаде европейска точка за достъп, като се гарантира възможността на физическите и юридическите лица да подават искания и да комуникират по електронен път с властите в случаите на трансгранични дела. Във връзка с Регламент (ЕС) 2019/1111 е необходимо да се осъществява такъв обмен между централните и компетентните съдебни власти във връзка с признаването и изпълнението на решения, и издаване на сертификати за такива решения.

Целта на работната група е разработването на незадължителни формуляри за сътрудничество между централните органи и за европейската точка за достъп /комуникация между и със съдилищата и компетентните органи/, които ще бъдат предоставени на практикуващите юристи за мнения и при необходимост ще бъдат преработени. Формулярите за искания за сътрудничество по чл. 79-82 от Регламента са изготвени през м. април 2025 г. и през м. юли предстои дискусия на работната група по получената обратна връзка.

След презентацията представителят на Германия изтъкна, че дигитализацията е ключов елемент за бъдещето. Обясни, че всички съдилища и публични институции във ФРГ вече са свързани с децентрализираната информационна система, която се използва за предаване и получаване на искания, формуляри и други съобщения по Регламент (ЕС) 2020/1784. Затова е много важно страните-членки да се подготвят и за дигитализацията, свързан с Регламент (ЕС) 2019/1111.

Пленарното заседание продължи с презентация и дискусия, модерирана от г-жа Анжел Сийрс-Дебоно от ГД „Правосъдие и потребители“ на Европейската комисия. Тема на същата бяха статистически данни във връзка с приложението на Регламент Брюксел IIb в държавите-членки, предоставени от централните органи.

Статистически данни се събират за втора година, като такива са предоставени от всички държави-членки чрез EUSurvey. Въз основа на споразумение от м. май 2024 г. тази статистика ще се публикува от централните органи на държавите, поради което г-жа Дебоно призова всички страни да прегледат още веднъж подадената информация и ако е необходимо – да я обновят. Разясни се, че статистическата информация показва обема на свършена работа, а оттам - разкрива необходимите за нея ресурси. Беше напомнено, че съгласно Регламента държавите членки следва да предоставят на Комисията информация от значение за оценката на функционирането и прилагането му.

Представените статистически данни имаха следния предмет: Постъпили и изпратени искания за връщане на дете, постъпили и изпратени искания за

признаване и изпълнение на решения, нови и неприключили дела през 2023 и 2024 г. и сравнение между двете години, дела с Обединеното кралство.

Пленарното заседание продължи с актуална информация и обмен на мнения относно работата на консултативната група на Съвета на Европа за децата на Украйна, създадена с цел координиране на инициативите и дейностите на държавите-членки. Модератори на темата бяха г-жа Дженифър Шютце-Рейман, специален съветник към Съвета на Европа и г-жа Силвия Ястржемска, съдия от Окръжния съд във Вроцлав.

Консултативната група е създадена през м. ноември 2023 г. и в нея участват 43 държави-членки, заедно с Украйна. Представени са Европейската комисия, УНИЦЕФ, Хагската конференция по международно частно право и организации с дейност в областта на правата на детето. Консултативната група има *suí generis* характер и представлява многостранна платформа за сътрудничество, а не формален междуправителствен комитет. Работи на експертно ниво, в закрити заседания, поради чувствителността на обсъжданите въпроси. Докладва на Съвета на министрите и действа като механизъм за спешен отговор. Целта на работната група не е създаване на нови стандарти и норми, а по-скоро - прилагането на съществуващите такива, и хармонизирането им в държавите-членки. Без да разглежда индивидуални случаи, консултативната група се фокусира върху изграждането на общо разбиране за подхода и решенията към проблемите и приложимите правни стандарти, и при необходимост – върху изработването на практически ръководства. В рамките на консултативната група съществуват групи по отделни теми: относно транснационални процедури, закрила и психологическа подкрепа, като се обсъждат рисковете от трафик, условията за безопасно завръщане, достъп до образование и др. Беше посочено, че голям брой от децата на Украйна идват на територията на ЕС от институции, като има и такива с различни увреждания.

Повече информация за консултативната група може да бъде намерена на интернет страницата ѝ: <https://www.coe.int/en/web/children/-/council-of-europe-consultation-group-on-the-children-of-ukraine-launched>. На нея са публикувани и материали, изготвени от Европейската съдебна мрежа, свързани с международното сътрудничество и процедури /компендиум/, информация за осиновяванията по време на войната в Украйна и др.

Съдия Силвия Ястржемска представи юридическото положение на децата от Украйна в Полша, като разясни, че те имат специфичен легален статут под временна закрила във връзка с техните нужди от образование, настойничество и попечителство, и други области. На 24.02.2022 г. бежанци от войната в Украйна са започнали да прекосяват границата с Полша, като голямото мнозинство от тях са семейства или родители с деца, както и групи от деца с институционални придружители. 3 милиона и 97 хиляди украински бежанци са пристигнали в Полша към м. май 2022 г., от които 43,3% са били деца. Само месец по-късно техният дял се е увеличил до 50%.

Категориите непридружени деца, разделени деца или деца под институционална грижа разкриват три различни житейски ситуации, намерили отражение в резолюция на Европейския парламент от 07.04.2022 г., която подчертава съществуващите за тях рискове /вкл. въвличане в трафик/ и настоява за незабавното им включване в мониторингова система за социални и защитни услуги в държавите-членки.

При разглеждане на дело от трансграничен характер, вкл. засягащо украински деца, полските съдилища следва да установят имат ли юрисдикция и кое е приложимото процесуално и материално право. Прилага се приет на 12.03.2022 г. специален закон за съдействие на украинските граждани във връзка с въоръжения конфликт, на които полският законодател е предоставил множество права на територията на Полша. Специалният закон е въвел фигурата на временен настойник, назначаван от съда, който спешно да поеме грижите за правата и интересите на украинските деца. Тази правна фигура не е съществувала в полското право, поради което във връзка с приложението ѝ са възникнали редица въпроси, които съдебната практика е следвало да реши в спешен порядък. Поради неотложната необходимост от предоставяне на юридическа закрила на децата и предвидения тридневен срок за разглеждане на делото, родителите са изключени от участие в процедурата, тъй като издирването им би създавало големи трудности. Само между месеците март и май 2022 г. полските съдилища са назначили временни настойници на около 17 500 ненавършили пълнолетие украински деца. Работата на съдилищата е била значително затруднена от езикови проблеми, недостиг на преводачи и липсата на документи за част от децата.

Следващата част от заседанието беше посветена на актуална информация относно международната защита на децата от Украйна и законодателството, посветено на отвлечане на деца в Украйна. Информацията беше представена от г-жа Олха Зозуля, ръководител на отдела за международно правно сътрудничество по граждански дела в Министерство на правосъдието на Украйна. Г-жа Зозуля представи иновативната идея на министерството някои негови функции като централен орган да се предоставят на адвокатите, които предоставят правна помощ на гражданите, като напр. изготвянето на искания до съдилищата и др. В тази връзка от 2025 г. се организират обучения за адвокати и кръгли маси за съдии по приложението на Хагската конвенция за гражданските аспекти на международното отвлечане на деца /Конвенцията от 1980 г./.

Представена беше ролята на Националната социална служба на Украйна /НССУ/ – орган, който осигурява прилагането на държавната политика в областта на социалната защита и упражнява държавен контрол върху предоставянето на социални услуги и социално подпомагане, както и упражнява надзор за спазване правата на децата. Основна мисия на НССУ е да защити правата на всяко украинско дете, независимо от неговото местонахождение, като за тази цел службата: извършва наблюдение и проверки в местата, предоставящи институционална грижа; издава разрешения за връщане на евакуирани деца в Украйна, както и тяхната евакуация в чужбина; извършва мониторинг на условията на престой на деца в чужбина; от 01.01.2023 г. изпълнява функциите на централен орган по Хагската конвенция за юрисдикция, приложимо право, признаване, влизане в сила и сътрудничество във връзка с родителската отговорност и мерки за защита на децата /Конвенция от 1996 г./.

Очертани бяха процедурните условия за връщане на деца в Украйна: 1. Осиновяване от родители с постоянно местоживее в страната. 2. Настаняване в приемно семейство. 3. Събиране с родители или настойници. 4. Изразено желание от деца за завръщане. 5. Прием в университет или колеж в Украйна. Освен посочените предпоставки, необходимо е получаване и на положително становище от регионалната военна администрация относно валидността на

причините за завръщане, наличието на подходящи условия за живота и безопасността на децата в съответния регион. Решението се взема от НССУ въз основа на подробен преглед на всички предпоставки, като към края на 2024 г. 2879 деца са върнати в Украйна.

Посочен бе, че по приложението на Хагската конвенция от 1996 г. има активни 411 случая, касаещи 789 деца. Сред най-масовите случаи по приложение на конвенцията бяха посочени случаите на: изоставени след раждането деца; смърт на двамата родители; отделяне на детето от родителите, поради девиантно поведение; престой на детето в чужбина без законен представител.

Като основни проблеми при наблюдението на правата на украинските деца в ЕС бяха открити: непризнаване на административните решения на украинските органи по настойничество и попечителство относно представителната власт на законните представители на децата; ограничаване на контактите на законните представители с децата и настаняване на децата в приемни семейства без съгласие на украинските власти; забавяне на съдебните решения за позволяване на децата да се завърнат в Украйна; предоставянето на статут на бежанци на украинските деца; опити за осиновяване на украински деца в приемащи страни, въпреки забраната от украинското законодателство; трудности за украинските кандидат-осиноводители да се срещнат с децата в чужбина.

Изрично беше подчертано, че съгласно резолюция №2529/2024 г. на Парламентарната асамблея на Съвета на Европа на украинските деца следва да се предоставя временна закрила, а не статут на бежанци. Признаването на статут на бежанци би могло да доведе до загуба на юрисдикция на Украйна по отношение на тези лица. Съгласно чл. 5 от Конвенцията от 1996 г. Украйна запазва първична юрисдикция над защитата на правата на децата.

Представителят на Германия благодари на Украйна за сътрудничеството, въпреки продължаващата война.

Пленарното заседание продължи с представяне на актуална информация от г-жа Анжел Сиърс-Дебоно от ГД „Правосъдие и потребители“ на ЕК относно Хагската конвенция за гражданските аспекти на международното отвлечение на деца от 1980 г. и Хагската конвенция за юрисдикция, приложимо право, признаване, влизане в сила и сътрудничество във връзка с родителската отговорност и мерки за защита на децата от 1996 г., и по-конкретно: присъединяването на нови държави, изтичането на срокове за възражения против присъединяване и влизане в сила по отношение на съответните държави. Актуален отчет за състоянието е достъпен на интернет страницата на Хагската конференция по международно частно право: <https://www.hcch.net/en/instruments/status-charts>.

Участниците в заседанието бяха уведомени, че работна група по Хагската конвенция от 1996 г. разработва форми за комуникация между държавите-членки. Създадена е и работна група с водеща роля на Швеция и задача – обучение в трансгранична медиация. До момента работната група е провела три срещи, последната от които на 13.06.2025 г.

Представен беше съдийски бюлетин относно международната закрила на детето, публикуван на интернет страницата на Хагската конференция по международно частно право: <https://www.hcch.net/en/publications-and-studies/publications2/judges-newsletter>. Тези публикации съдържат информации,

свързани със съдебното сътрудничество в областта на международната закрила на децата - информация за различните конвенции на НССН за децата и доклади за многобройните инициативи, предприети по целия свят в рамките на тези конвенции. Поради полезността им за практикуващите юристи се обсъди възможността за публикуването им в европейския портал за електронно правосъдие.

Участниците в срещата бяха информирани и за проведената от 19 до 21 май 2025 г. в Сингапур четвъртата глобална среща на Хагската съдийска мрежа, организирана съвместно от Сингапурските съдилища по семейно правосъдие и Хагската конференция по международно частно право. Участниците бяха информирани, че заключенията и препоръките, приети по време на срещата, вече са достъпни на уебсайта на НССН - <https://www.hcch.net>.

Срещата продължи с Дискусия по въпросите за личните данни при прилагане на Регламент Брюксел II б – кръгла маса с участието на експерти от министерството на Полша, Германия и Португалия.

Г-жа Агнешка Васниовска, главен експерт в Министерството на правосъдието на Полша информира участниците, че Министерът на правосъдието на Полша е централен орган на Полша от 2018 г. По въпросите за децата работят две дирекции – дирекция по семейни въпроси и въпроси свързани с непълнолетни, и дирекция международни производства по семейни въпроси. Във втората дирекция работят два отдела – по делата за отвлечение и за настойничество/попечителство и по делата за издръжка. Молбите по делата за отвлечение и настойничество/попечителство се разглеждат по следния ред от централния орган: молбата се регистрира, верифицира, установява се или се полагат усилия да се установи местоживеенето на детето /ползва се електронната централизирана система за населението, изпращат се искания за информация до полицията, правят се запитвания и до министерството на образованието/, молбата се изпраща на компетентния съд, изпраща се съобщение до родителя, за който се твърди, че неправомерно е задържал детето /вкл. за възможността за ползване на медиация/, осигурява се информация на съда /чл.16, съдът винаги назначава служебен адвокат на детето/, изпраща се информация /потвърждение на чуждестранния централен орган. Делата за отвлечения на деца се разглеждат от 11-те окръжни съдилища като първа инстанция и от Апелативния съд на Варшава като втора инстанция. Делата за родителска отговорност се разглеждат от 318-те районни съдилища по местоживеене на детето. Окръжният съд на столичния град Варшава разглежда постъпващите молби за прехвърляне на компетентност на основание чл.8 от Хагската конвенция от 1996 г. или по чл. 12 от Регламент Брюксел IIб. Най-много молби за сътрудничество в областта на родителската отговорност се получават за проверка на благосъстоянието на дете, за проверка на семейството, за оценка на приемната грижа, и за прехвърляне на компетентност. Защитата на личните данни в Полша се регламентира от Регламент 2016/679 за защита на личните данни и от Закона за защита на личните данни от 10.05.2018 г. Полският централен орган е оторизиран от закона да работи с лични данни, комуникацията е криптирана, има създадени специални правила за създаването на файлове, назначен е служител за защита на данните. Централният орган на Полша не препраща е-мейли на други централни органи към молителя, към адвоката и дори към съда. Оригиналният имейл се копира или цитира или превежда, като получателят се уведомява за задълженията по

регламента за защита на личните данни. Адресът на отдела за международни производства по семейни дела, Департамент за семейни въпроси и за непълнолетни при Министерството на правосъдието на Полша е:

Ministry of Justice
Department of Family and Juvenile matters
Al. Ujazdowskie 11
00-950 Warszawa
P.O.Box 33
Poland

Адрес за електронна поща по дела за международни отвлечения на деца и родителска отговорност: Polandchildabduction@ms.gov.pl, за издръжки: alimenty@ms.gov.pl

Кристиан Хoen, директор на отдел ПЗ във Федералната служба за правосъдие на Германия запозна участниците как германският централен орган работи в лични данни. Той също се ръководи от европейското и националното законодателство в областта на защита на личните данни - Регламента за защита на личните данни, специфичната уредба в регламент Брюксел II б, чл.87-89, и закона за защита на личните данни и правилата на процесуалното право. При определяне на местоживее, правното основание е чл.87 във вр. чл.79 а от Регламент Брюксел II б, и националното право - закон за изпълнение на някои правни инструменти в областта на международното семейно право и някои специфични закони за регистъра на населението, за регистъра на чужденците, за полицията. Запитванията се изпращат винаги от името на Централният орган. Сайтът на федералната служба е www.bundesjustizamt.de, където е налична по-подробна информация. Създадена е специална система за комуникация между централния орган и съдилищата, имейли не се ползват. В Германия съществува законова възможност лицата да поискат защита на адреса им. Например по дела за домашно насилие адресът на молителя не се изпраща на ответника. На практика се подават две молби, една с адрес, която остава в съда, и една без адрес, която се връчва на другата страна. Делата се гледат при закрити врата. Централният орган също прилага тази практика, като изпраща на съда отделно данните за адрес в случай на международни отвлечения.

Мигел Вара, началник отдел в Министерството на правосъдието на Португалия, информира как централния орган на Португалия работи с лични данни. Използва се само криптирана конфиденциална електронна поща за предаване на информация по сигурен начин. Всички файлове са дигитализирани, но се поддържат и на хартия. Системата за управление на дела позволява някои от документите да остават скрити за страните и за техните адвокати, или само за страните, а достъпни за адвокатите. Установено е, че 68% от нарушенията на лични данни се дължи на човешка небрежност. Експертът счита, че е необходима изрична уредба как се работи с лична информация по дела с трансграничен елемент. На национално ниво Гражданският процесуален кодекс на Португалия /изм. от 2019г./ урежда защитата на лични данни при осъществяване на електронното правосъдие, вкл. достъпа на трети лица до електронните папки – чл. 132/4, чл.163/2 и чл.164/3.

Всяка от държавите членки сподели своя опит по отношение защитата на личните данни. Установи се, че са налични различни средства за защита на лични данни, като навсякъде съществуват ясни правила за съхранение на

съдебните дела, за комуникация между централните органи и съдилищата, като се поддържа принципа „по-малко е по-добре“. Установи се, че между държавите членки не съществува хармонизиран подход за работа с лични данни, както и че ще е полезно да се създадат формуляри за обмен на информация.

Преглед на последните решения на СЕС по Регламента Брюксел II б, представен от отдел „Правосъдие и потребители“ към ЕК.

Дело C-35/23, Greislzel – ограничения на регулаторния механизъм – решение от 20 юни 2024г. – тълкуване на чл.10 и чл.11 от Регламент Брюксел IIб.

Факти по делото: През 2014г. по време на брака на германско-полска двойка се ражда дете в Швейцария. От януари 2015 до април 2016г. детето живее при майка си в Германия, където родителите са сключили граждански брак, а бащата по същото време живее в Швейцария, където работи. На 9.04.2016г. майката се премества с детето в Полша. През май 2017г. тя информира бащата, че възнамерява да остане да живее с детето в Полша. От пролетта на 2017г. детето започва да посещава детска градина в Полша. През юли 2017г. бащата подава молба чрез Швейцарския централен орган за връщане на детето в Швейцария, на основание Хагската конвенция от 1980г. РС в Краков отхвърля молбата, тъй като приема че бащата е дал безсрочно съгласие майката да се премести да живее с детето в Полша. Съдът също приема, че съществува сериозен риск за най-добрия интерес на детето в случай на връщане /чл.13 б от Хагската конвенция/. Бащата обжалвал решението, но жалбата му е оставена без уважение. През 2018г. той инициирал второ производство пред федералната служба за правосъдие в Германия за връщане на детето, но не предприел никакви последващи действия. През същата година той подал искане до германски съд да му бъде предоставено едноличното упражняване на родителските права върху детето, правото да определя местопребиваването му, както и връщането на детето при него в Швейцария веднага след влизане на решението в сила. През 2019г. съдът отхвърля молбата на бащата за самостоятелно упражняване на родителските права върху детето, с мотива че не е международно компетентен да се произнесе по нея. Германският съд, който разглежда жалбата на бащата, е поставил пред СЕС следните въпроси:

1) Прилага ли се член 10 от Регламент [№ 2201/2003], имайки за последица запазване на компетентността на съдилищата в държавата [членка] по предишното пребиваване, ако преди отвеждането детето е имало обичайно местопребиваване в държава — членка на ЕС (Германия), и процедурата по връщане съгласно Хагската конвенция [от 1980 г.] е водена между държава — членка на ЕС (Полша), и трета държава (Швейцария) и в рамките на тази процедура е отказано връщането на детето?

Ако отговорът на първия въпрос е утвърдителен:

2) Какви изисквания трябва да са изпълнени в рамките на член 10, буква б), подточка i) от Регламент [№ 2201/2003], за да се установи запазването на компетентността [на съдилищата на държавата членка по предишното обичайно местопребиваване на детето]?

3) Прилага ли се член 11, параграфи 6—8 от Регламент [№ 2201/2003] и при провеждането на процедура по връщане съгласно Хагската конвенция [от 1980 г.] между трета държава и държава — членка на ЕС, като държава на преместване, доколкото преди отвеждането детето е имало обичайно

местопребиваване в друга държава — членка на ЕС?“.

С решението си СЕС отговаря на поставените въпроси по следния начин:

1) „Член 10, буква б), подточка i) от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000,

трябва да се тълкува в смисъл, че

тази разпоредба не престава да се прилага само поради това, че централен орган на трета държава е бил сезиран с искане за провеждане на процедура за връщане на детето на основание на Конвенцията за гражданските аспекти на международното отвлечение на деца, сключена в Хага на 25 октомври 1980 г., и тази процедура е била неуспешна.

2) Член 10, буква б), подточка i) от Регламент № 2201/2003

трябва да се тълкува в смисъл, че

не попадат в обхвата на понятието „искане за връщане“ по смисъла на тази разпоредба нито искане за връщане на детето в държава, различна от държавата членка, в която то е имало обичайно местопребиваване непосредствено преди неправомерното си отвеждане или задържане, нито молба за упражняване на родителските права върху това дете, подадена пред съдилищата на тази държава членка.

3) Член 11, параграфи 6—8 от Регламент № 2201/2003

трябва да се тълкува в смисъл, че

не се прилага в рамките на процедура за връщане на дете по Конвенцията за гражданските аспекти на международното отвлечение на деца, сключена в Хага на 25 октомври 1980 г., между трета държава и държава членка, на чиято територия се намира това дете след неправомерно отвеждане или задържане.

Дело С-395/23 , Аникови, решение от 6 март 2025, българско дело

Запитването е отправено от Софийски районен съд в рамките на охранително производство, образувано от името на две ненавършили пълнолетие деца с цел получаването на разрешение от съда да бъдат продадени със съгласието на майка им принадлежащите им идеални части от три недвижими имота, намиращи се в България.

Факти по делото: През 2023 г. Софийски районен съд (България), който е запитващата юрисдикция, е сезиран от името на две ненавършили пълнолетие деца с руско гражданство, чието обичайно местопребиваване е в Германия, с искане за разрешение да бъдат продадени принадлежащите им идеални части от три недвижими имота в България, наследени от тях след смъртта на баща им. Съгласно практиката на ВКС, съдилищата на държавите членки, в които се намира недвижिमия имот, са компетентни да дадат разрешение за продажба.

Запитващата юрисдикция иска да се установи дали българските съдилища са компетентни да разрешат продажбата на имотите.

С решението си по делото СЕС отговаря по следния начин:

1) Регламент (ЕС) 2019/1111 на Съвета от 25 юни 2019 година относно компетентността, признаването и изпълнението на решения по брачни въпроси и въпроси, свързани с родителската отговорност, и относно международното отвлечение на деца трябва да се тълкува в смисъл, че разрешението от съд, поискано от името на ненавършило пълнолетие дете с обичайно местопребиваване в държава членка, да бъдат продадени притежаваните от това

дете идеални части от недвижими имоти, находящи се в друга държава членка, попада сред въпросите, свързани с родителската отговорност по смисъла на член 1, параграф 1, буква б) от този регламент, тъй като се отнася до мерките за закрила по параграф 2, буква д) от този член, така че по силата на член 7, параграф 1 от посочения регламент компетентни да издадат такова разрешение са по принцип съдилищата на държавата членка, в която детето има обичайно местопребиваване към момента на сезирането на съда.

От съображение 91 от Регламент „Брюксел IIб“ следва, че за споразуменията, сключени от държава членка с една или повече трети държави преди датата на нейното присъединяване към Съюза, се прилага член 351 ДФЕС. Член 351, първа алинея ДФЕС гласи, че правата и задълженията, произтичащи от споразумения, сключени преди 1 януари 1958 г., или за присъединяващите се държави — преди датата на тяхното присъединяване, между една или повече държави членки, от една страна, и една или повече трети страни, от друга, не се засягат от разпоредбите на Договорите. Втора алинея от този член уточнява, че доколкото тези споразумения са несъвместими с Договорите, заинтересованата държава членка или държави членки са длъжни да предприемат всички необходими мерки, за да премахнат установените несъответствия. Когато е необходимо, държавите членки взаимно се подпомагат за постигането на тази цел, а когато това е възможно — приемат общ подход.

2) Член 351 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че урежда връзките между договор, сключен между държава членка и една или повече трети страни преди датата на присъединяване на тази държава членка към Европейския съюз, и Регламент 2019/1111, когато този договор, макар да не е посочен в глава VIII от този регламент, предоставя права, чието спазване трета държава, страна по посочения договор, може да изисква от съответната държава членка. В случай на несъвместимост между такъв договор и Регламент 2019/1111, която не може да бъде преодоляна от съд на тази държава членка в рамките на висящо пред него производство, отнасящо се до материя, уредена едновременно от този договор и от този регламент, въпросният съд може да приложи разпоредбите на посочения договор вместо установените в посочения регламент разпоредби, докато влязат в сила мерките, необходими за премахване на тази несъвместимост, с уточнението, че посочената държава членка трябва да използва всички подходящи средства за приемането и прилагането на такива мерки.

Висящо дело C-190/25, Zelabrich

Факти по делото: през 2017г. страните са сключили т.н. конкордатен брак в Неапол, Италия, който е бил надлежно регистриран в гражданския регистър на Неапол. От този брак са родени 2 деца. Съпругът има двойно гражданство, германско и италианско, а съпругата е с руско гражданство. И двете страни живеят в Германия. През 2022 съпругът подава молба за развод, както и за определяне на пенсия пред районния съд в Щутгарт. По молба на ответника е присъединен и иск за определяне на дължима издръжка след развода. През същата година съпругът поискал от съд в Италия да обяви брака му за нищожен. През 2024 религиозният съд е уважил молбата. Апелативният съд в Неапол все още не е взел решение за признаване на гражданските последици на решението на този съд. През 2024г. районният съд в Щутгарт спира производството по развода и съединените с него искове за да изчака решението на италианския апелативен съд. По жалба на съпругата срещу спирането, горният германски съд

спира образуването пред него производство и отправя запитване пред СЕС – дали италианското съдебно производство по признаване на гражданско правните аспекти пред компетентния съд в Неапол, което се разглежда на основание чл.8 /2/ от споразумението от 18.02.2984г. между светия престол и италианската република, с което се изменят Латеранските пактове от 11.02.1929г. представляват производство свързано с анулиране на брака по см. на чл.19 пар. 1 от Регламент Брюксел II б. В случай на утвърдителен отговор, дали съдът, който първи е сезиран в Германия с иск за развод, ще наруши чл. 19 пар. 1 от Регламент Брюксел II б следва да спре производството по националните правила докато се произнесе вторият сезиран съд с искане за признаване гражданскоправните последици.

Втория ден на срещата на съдебната мрежа по граждански и търговски дела, на 18 юни 2025, започна с поздравление на Zuzanna Rudzińska-Bluszcz, зам.-министър на правосъдието на Полша към участниците.

Срещата продължи с дискусия, водена от Анжел Сиърс-Дебоно от ЕК, за украинските деца в Полша, за необходимостта от изграждане на демократична устойчивост в ЕС по време на времена на несигурност, която се базира на върховенството на правото и на човешките права, за необходимостта да се осигури стабилност и сигурност на европейските граждани.

Дискусията по приложението на Регламент Брюксел II б се проведе съобразно предварително изпратените на участниците въпроси, като от Комисията напомниха, че на уебсайта на мрежата е публикуван справочника по приложение на регламента.

Първи въпрос, поставен на обсъждане: Член 1(4)(ж) от Регламент „Брюксел II б“ изключва от обхвата си мерки, предприети в резултат на наказателни престъпления, извършени от деца. В тази връзка са поставени следните въпроси:

а) До каква степен член 1(4)(ж) изключва сътрудничеството между компетентните органи на държавата членка, в която се намира детето и е извършило или е заподозряно в извършване на престъпление, и органите на държавата членка на обичайното местопребиваване на детето, по-специално с цел обмен на информация относно детето и приемане на защитни мерки в подготовка за евентуалното му завръщане в мястото на обичайното му местопребиваване?

б) Ако такова сътрудничество не е изключено, как следва да се направи разграничение между, от една страна, член 1(4)(ж), който гласи, че регламентът не се прилага за мерки, предприети в резултат на наказателни престъпления, извършени от деца, и от друга страна, потенциалната необходимост от мерки за закрила на детето в разглежданата ситуация и общата цел на регламента да се сътрудничи по въпроси, свързани със закрилата на децата?

Въпросите са поставени от Швеция във връзка с конкретен случай – младо момиче от Швеция е установено да краде в друга държава и е задържано. Шведските органи разбират за това и поискват по реда на сътрудничество момичето да бъде върнато в Швеция. Молбата на социалните работници е отхвърлена с аргумента, че регламента в този случай не се прилага. В Швеция са имали и втори подобен случай, при който през миналия септември младо момче е трафикирано в Швеция за да краде, то е заловено, но в този случай

Швеция е приела че регламента е приложим, тъй като детето е и жертва, и е сътрудничела с другата държава членка.

Белгия сподели за случай, при който младежи са заловени с наркотици в Белгия. Младежите са с обичайно местопребиваване в Нидерландия. Въпреки проведените преговори между Белгия и Нидерландия, нидерландските съдии за непълнолетни не са искали да издадат мерки за закрила по отношение на младежите, въпреки че тяхното обичайно местопребиваване е в Нидерландия. Младежите се намират в Белгия и имат нужда от мерки за закрила в Белгия. Белгийските съдии не могат да вземат мерки за закрила, тъй като не са компетентни. В Белгия международна заповед за арест не касае непълнолетни.

Австрия заяви, че обмяната на информация е много важна и че трябва да е възможна между държавите членки. Мерките за закрила не са наказание.

Словакия посочи, че Хагската конвенция от 1996г. е в основата при създаване на Регламента. Според конвенцията мерки означава решение. На етапа, когато се вземат мерките за закрила е трудно да се определи дали се касае за гражданско или наказателно дело. Ако се касае за наказателно дело е трудно да се убеди другата държава членка да сътрудничи по реда на Регламента. Важно е държавите членки да бъдат гъвкави.

Франция също счита, че има необходимост от гъвкавост. В случай, че съдът откаже да предостави информация, то централният орган също не може да предостави такава на другата държава членка.

Испания напомни, че е непълнолетни, които са въввлечени в наказателни дела в Испания, не могат да бъдат трансферирани в друга държава. Мерките за закрила ще бъдат постановени от испанските съдии.

Хърватска сподели становището на Франция и предложи в процеса на сътрудничество да се прилага принципа за най-добрия интерес на детето.

Италия се съгласи, че е необходима гъвкавост.

Финландия заяви, че законодателството ѝ е близко с това на Австрия.

Полша заяви, че осъществява сътрудничество с оглед на най-добрия интерес на детето. Сподели за случай, при който непълнолетен е спря на границата. Той е заявил, че родителите му са починали. Срещу него е имало образувано наказателно дело в друга държава. Полските органи са му назначили законен представител.

Вторият въпрос от дискусията е по приложение на член 16, посветен на инцидентните въпроси. Това е напълно нова разпоредба в Регламента Брюксел IIб, въведена в отговор на решенията на Съда на ЕС по делото *Matoušková* (C-404/14), в делото *Gogova* (C-212/15) и в делото *Saponaro* (C-565/16). Този въпрос е предложен за дискусия от Франция, което се интересува дали в другите държави членки чл.16 се прилага с производствата по наследяване, и дали съдиите са длъжни да наблюдават изпълнението на мерките.

Словакия заяви, че това е важен текст, тъй като урежда назначаването на законен представител по дела когато детето не е с обичайно местопребиваване в Словакия. Като напр. по дела за произход, или в случай, че непълнолетният участва в съдебни производства в други държави. Текстът изрично посочва, че е ограничен до производства за наследяване, но не е указано какво се прави напр. в производство по продажба на собственост.

Чехия сподели разбирането на Словакия, че разпоредбата се прилага само в производства по наследяване. Обикновено съдилищата и нотариусите се

свързват с представителите на мрежата, които ги консултират по приложението на чл.16. Тази разпоредба се ползва в практиката и е много полезна.

Испания нямат никакво дело вързано с чл. 16. Този текст не е свързан с прехвърляне на компетентност.

Унгария заяви, че този текст се ползва широко от нотариусите, от когото представителите на мрежата получават множество въпроси. Текстът се ползва по делата за наследяване, както и при конфликт на интереси.

Гърция заяви, че чл.16 има инцидентен ефект и не е задължителен.

Белгия сподели, че по дело за безусловно приемане на наследство е бил приложен чл.16 пар.3. неясно е дали този текст може да се прилага при продажба на имущество, което се намира в Белгия. Сподели се случай, при който родителите, които са се намирали в Португалия поискали от съдът в Белгия да прехвърли компетентност на основание чл.10 от Регламента. Счита, че чл.61 би могъл да се ползва.

Италия не разполага със статистика по приложението на чл.16. Имат две решения постановени в наследствени производства. Считат, че текстът може да се ползва и по дела за определяне на статус при юридическо признаване на произход.

Словакия постави въпрос дали социалните служби, които нотариусите назначават в производствата по наследяване могат да обжалват решенията, но счита, че това не касае регламента, а е въпрос на националното право.

Комисията обобщи, че чл.16 се ползва, но не е особено познат на съдиите от държавите членки. Затова той може да се включи в бъдещи обучения. Все още СЕС не е тълкувал чл.16.

Третият въпрос за обсъждане е поставен от Франция. Той касае трансграничното настаняване на деца. Според Франция, в случаи на трансгранично настаняване може да възникне ситуация, в която съд на една държава членка (държава членка А) разпорежи настаняването на дете (в семейна среда или колективна структура) с обичайно местопребиваване в държава членка А и предостави права на лични отношения на родител в друга държава членка Б. Съгласно член 30, параграф 1 и член 34, параграф 1 от Регламент „Брюксел II б“, отнасящи се съответно до признаването на решение и до изпълняемите решения, заповед за настаняване, издадена в една държава членка, се признава и подлежи на изпълнение в другата държава членка, без да се изисква специална процедура. В съответствие с член 81 от Регламента относно изпълнението на решения по въпроси, свързани с родителската отговорност, в друга държава членка, съд в една държава членка може да поиска от съдилищата или компетентните органи на друга държава членка да съдействат за изпълнението на решения по въпроси, свързани с родителската отговорност, по-специално за осигуряване на ефективното упражняване на правото на лични отношения с детето. В този контекст Франция има информация, че в някои държави членки органите за закрила на детето могат да изискват разпореждане от местен съд, за да улеснят и финансират правата на лични отношения със съответния родител. Такъв съд обаче не може да бъде сезиран, ако няма компетентност съгласно член 7, параграф 1 от регламента. Допълнително, Франция уточни, че има два вида дължими плащания – за издръжка, образование и супервизия, и за проследяване на образованието. Тези разходи не подлежат на договаряне, те са дължими. И тези разходи следва да се поемат от молещият централен орган.

Словакия припомни, че когато конвенцията от 1996г. е договаряна в частта за настаняванията, се е имало предвид, че могат да възникнат разходи за институционална грижа, за приемна грижа. Но никога не е било предвидено молещият централен орган да следва да плаща тези разходи. И ако това е случая, то тогава въпроса за тези разходи следва да се постави и реши в началото на процеса на трансграничното настаняване. Защото молещият централен орган може да реши, че няма бюджет. Замоленият централен орган трябва да бъде прозрачен по въпроса за разходите. Регламента не дава разрешение на този въпрос. Всеки случай следва да се решава индивидуално.

Комисията потвърди, че въпроса с разходите не е уреден в Регламента.

Германия посочи, че разходите са естествена последица от трансграничното настаняване. Те са разработили каталог с разходи, по който компетентните органи могат да направят избор. Действително регламента не урежда кой трябва да плати разходите. Затова държавата, в която ще се извърши настаняването трябва да повдигне този въпрос.

В Белгия настаняването е от компетентността на местните общности. Молещата държава членка бива уведомена за разходите. Ако тя иска да се случи настаняването, молещата държава членка следва да плати разходите. Въпросът с разходите се решава преди да се стартира трансграничното настаняване.

Австрия споделя разбирането на Германия, че молещата държава членка следва да заплати разходите в случай на трансгранично настаняване в институционална грижа. Въпросът с разходите следва да се реши преди съгласието за настаняване се даде от замолената държава членка.

Комисията обобщи дискусията, като посочи, че тъй като регламентът не урежда въпроса с разходите, този въпрос следва да се реши преди настаняването.

Четвъртият дискуссионен въпрос е повдигнат от Белгия. Той касае производства по връщане на дете и родителска отговорност. В случаи на трансгранично отвлечане, когато съд на страната на произход на детето издаде решение, с което предоставя изключителни родителски права на родителя, от когото детето е отведено, по време на производството за връщане по Хагската конвенция или дори преди да е образувано производство за връщане, тези две производства (по връщането и по същество) се считат за независими производства в някои държави членки. Държавите членки са поканени да споделят как техните съдилища разглеждат подобни въпроси. По-конкретно, Белгия сподели конкретен случай при който чрез белгийският централен орган е подадена молба по Хагската конвенция и е започнало производство за незаконно отвлечане на дете. В същото време родителите са постигнали споразумение детето да остане в другата държава за 1 г. Родителят, който е иницирал производството по Хагската конвенция е поискал от белгийския централен орган за остави делото висящо в случай, че споразумението не се спази. Белгия се интересува дали другите централни органи са изправени пред същите казуси.

Финландия сподели, че е имала подобен случай с Швеция. Майка се е преместила с детето в Швеция и бащата е поискал от финландските власти да изчакат шведският съд да реши за упражняването на родителските права. Финландия решила да уважи молбата му.

Германия посочи, че е чест сценарий да се поиска спиране на процедурата. Те могат да изчакат около 2 седмици в конкретни случаи, но не съществува възможност да се спре производството по Хагската конвенция като в случая на

Белгия.

Франция също посочи, че няма възможност за спиране на производството по Хагската конвенция. В случай на постигнато между родителите споразумение съдът счита, че липсва предмет на делото и поради това го прекратява. Френският централен орган би могъл да задържи висящо производството за известно време, но не и за 6 месеца напр.

Белгия, чрез своя представител съдия, посочи че производството за връщане на дете е бързо, в случая производството следва да се прекрати, а не да се спира.

Комисията обобщи, че всеки случай следва да се решава индивидуално.

Белгия постави и въпроса кой поема разноските по делата по Хагската конвенция и по-конкретно какви разноски поема родителят, от когото детето е отведено, в случай че той загуби делото.

Германия посочи, че губещата страна поема разноските.

Хърватска посочи, че въпроса за разноските се решава от съдията във всеки конкретен случай, но обикновено всяка страна поема своите разноски. По тези дела се оказва безплатна правна помощ и обикновено разноски не се правят.

Австрия отбеляза, че по тези производства се предоставя безплатна правна помощ и не се осигурява компенсация на разходите.

Нидерландия посочи, че всеки от родителите поема собствените си разноски. Общото правило за разноските се прилага в случая. Когато съдът постанови връщане на детето, родителят при когото детето се връща следва да поеме разноските.

Италия сподели, че молителят в тези производства има право на безплатна правна помощ. Но на него могат да се възложат разноските в случай, че молбата му бъде отхвърлена, като в случая се прилага общото правило.

Унгария посочи, че тя предоставя безплатна правна помощ. Но повдигна въпроса, как решението в частта за разноските се изпълнява в други държави членки.

Комисията подчерта, че въпроса за разноските е въпрос на вътрешни процедури и че в правомощията на всеки съдия е да реши как да ги възложи.

Нидерландия постави въпроса дали в останалите държави членки централният орган е този, който подпомага съдията, когато иска прехвърляне на компетентност в съответствие с членове 12 и 13 от регламента. Според Нидерландия при прехвърляне на компетентност следва да се образува ново дело, а не да се продължи образуването в другата държава членка.

Комисията отбеляза, че в такива случаи е необходима комуникация и подходът трябва да бъде според конкретния случай.

Германия посочи, че комуникацията е основополагаща за сътрудничеството. Счита, че досежно конкретния въпрос има много неразбиране. На тях се изпращат цели дела. А въпросът касае компетентност, а не спора по същество. Въпросът с прехвърляне на дела е неясен.

Белгия счита, че съдията следва да реши с кого да контактува в случаи на прехвърляне на компетентност – с контактната точка на мрежата или с централния орган.

Германия препоръча при комуникация да се ползват телефонни обаждания, а не електронна поща. Най-добре е да се комуникира със съдията директно по телефона, за да се изясни ситуацията.

Следващият поставен на обсъждане въпрос изхожда от Полша и е свързан с ограничение в свободното придвижване на дете поради наложена забрана за напускане на страната. Представен беше казус, касаещ майка и дете, които са спрени от граничните власти при влизане от Германия в Полша, тъй като в Шенгенската информационна система е въведена забрана за детето да напуска ФРГ, издадена от немски съд. Майката е била уведомена за забраната, но е искала да укрие детето от социалните служби във ФРГ. Полският съд не е получил информация по какви причини е наложена забраната за пътуване. Решил е да настани временно детето в социална услуга, предоставяща приемна грижа, но е възникнал въпроса дали е компетентен да приложи временни, вкл. охранителни мерки по чл. 15 от Регламент (ЕС) 2019/1111.

От страна на Швеция беше посочено, че има подобни случаи, в които съдилищата вземат временни мерки, основани на цитираната разпоредба. Издава се заповед за закрила, която следва да се прилага на територията на целия Европейски съюз на основание регламента.

Представителят на Германия също заяви, че немските съдилища прилагат разпоредбата на чл. 15 от Регламента, на основание необходимостта от защита на най-добрия интерес на детето, обосноваваща юрисдикцията на съда на държавата – членка, в която то се намира. Посочи, че забраната в ШИС се въвежда от полицейските органи, които след установяване на детето сезират съда за налагане на временни мерки за закрила.

С изчерпване на дневния ред, срещата на съдебната мрежа по граждански и търговски дела приключи.

След срещата от страна на Великобритания беше заявено провеждане на двустранна среща с българската страна. При установения контакт с представителите на британската страна се установи, че въпросите, които желаят да обсъдят, са е компетентността на централния орган /Министерство на правосъдието/.

Приложение: Програма на срещата.

Изготвили: Вергиния Мичева-Русева, съдия в СГС и Диян Атанасов, съдия в РС - Габрово.

С уважение:

Diyan
Dimitrov
Atanasov
v

Digitally
signed by
Diyan Dimitrov
Atanasov
Date:
2025.07.03
10:05:46
+03'00'